

اکولوژی و اثرات متقابل زیست محیطی در آبنزی پروری**بهره برداری از فناوری ها و فنون زیستگاه های مصنوعی دریایی در توسعه آبنزی پروری و****افزایش تولید در سواحل دریا**

دانیال اژدری، عضو هیئت علمی موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور، دکترای مدیریت جامع مناطق ساحلی ICZM.

danielajdari@yahoo.com

چکیده :

زیستگاه مصنوعی دریایی شامل استقرار اشیا مناسب در دریا جهت بهبود و توسعه محل زندگی آبزیان و بهره برداری بهینه از آن است. افزایش جمعیت در جهان و نیاز به تامین پروتئین، استفاده از روشها و تکنیکهای نو، دهها سال است که با هدف پایداری و بقا محیط های طبیعی تعریف و توسعه پیدا نموده و در مورد ماهیان کفزی و ارتقا محیط و تولید پایدار موثر میباشند. استفاده بی رویه از اکوسیستمهای آبی و دیگر عوامل طبیعی و انسانی به اشکال فیزیکی و شیمیایی، آسیبهای فراوانی به محیط زیست دریا وارد نموده اند. بیشترین آسیبهای زیان ها انواع آبزیان را تحت تاثیر قرار داده است. بدلیل تخریب محیط زندگی آبزیانی که وابسته به کف و صخره های دریایی هستند، ادامه حیات و بقا آن ها با مشکل مواجه شده است. حتی بعضی از گونه ها در معرض خطر انقراض نسل قرار گرفته اند.

در سال های اخیر بشر روند رو به نابودی محیط زیست دریایی را حس نموده و در بسیاری از کشور ها به جد به بهره برداری پایدار از محیط زیست دریا توجه مینمایند و با روش ها و تکنیک های نو و علمی اقدام به رفع مشکل مینمایند. در ایران نیز با اتکا به چنین دانش ها و فناوری ها اقداماتی انجام گرفته و در حال انجام میباشد. در این موضوعات برای بهبودی روند صید و صیادی به انحاء مختلف از جمله محدودیت زمانی و مکانی و حتی ابزاری و ادواتی در صید و نیز با حفاظت و حراست و ایجاد موانع در بهره برداری بی رویه هرچند ناقص اقداماتی انجام میشود. سازمان شیلات ایران و سازمان حفاظت محیط زیست ایران بلحاظ مسئولیت در حفاظت از منابع زیستی و طبیعی با اهرم های قانونی و جلوگیری از تخریب منابع دریایی اقداماتی انجام میدهند و در اجرای طرح های دریایی در صدور مجوز های لازمه دقت بیشتری دارند.

یکی از ابزار هایی که میتواند در بهره برداری پایدار به آن تکیه داشت استفاده از تکنیک زیستگاه های مصنوعی دریایی و بهره برداری از آن در توسعه توان و ایجاد فرصت های لازمه برای افزایش امکان تکثیر و پرورش آبزیان بویژه آبزیان دریایی میباشد. با توسعه زیستگاه های مصنوعی دریایی میتوان تکثیر آبزیان دریایی را بطور قابل قبولی افزایش داد و حتی درصد بقا لاروها و بچه ماهی ها را افزایش داد.

در دنیای امروزی بدلیل تخریب محیط زیست دریا و از دست رفتن نوزادگاه ها با استقرار سازه های زیستگاه مصنوعی سبب ایجاد محیطی مناسب برای زندگی نوزادها و افزایش بقا آن ها میشوند و این پرورش نیمه مصنوعی سبب تولید بیشتر شده که در نهایت توسط صیادان صید و به انسان ها میرسند. در کشورهای استرالیا، آمریکا، کوبا مالزی، چین، تایوان و بسیاری از دیگر کشور ها علاوه بر استقرار زیستگاه های مصنوعی سبب افزایش انواع ماهی ها و سخت پوستان و نرم تنان میشوند با که با استقرار سازه های مخصوص شاه میگو (لابستر) سبب افزایش تکثیر و پرورش این آبنزی اقتصادی شده و تولید را بطور قابل قبولی افزایش میدهند. در بسیاری از کشور ها با ایجاد مکان های مناسب تخم ریزی ماهیان مرکب و اسکوئید ها تولید آن ها را بطور فزاینده ای افزایش میدهند. بسیاری از ماهیان رنگی و زینتی در خلیج فارس و دریای عمان وجود دارند که حتی بعضی از گونه ها در جهان نادرند و بسیار ارزشمند، در این خصوص با استقرار زیستگاه های مصنوعی دریایی برای این گروه ها و گونه ها میتوان بطور نیمه طبیعی تولید آن ها را بطور فزاینده ای افزایش داد و از آن ها بهره برداری نمود. میتوان از زیستگاههای مصنوعی دریایی برای تکثیر، پرورش، افزایش تولید و بهره برداری ماهیهای کفزی ارزشمند در خلیج فارس و دریای عمان بویژه هامور، سرخو، کیش ها، سنگسر ها، شانک ها و غیره بهره برداری نمود. این تکنیک میتواند در افزایش تولید میگو با ایجاد موانع از این سازه ها و با حفظ و حراست از صیدهای بدون مجوز که توسط مردم محلی و حتی همسایگان که بدون مجوز بهره برداری میکنند سبب افزایش مولدین شد و در نهایت تولید بیشتر و بهره برداری بیشتر نمود. بعنوان مثال در خوزستان و بعضی دیگر از استان ها میتوان از این روش استفاده نمود. از زیستگاه های مصنوعی دریایی در توسعه و احیا مناطق مرجانی که اصلی ترین زیستگاه و نوزادگاه های انواع آبزیان بخصوص ماهیان دریایی است میتوان بهره برد، علاوه بر دانش جهانی، در کشور ما نیز تجربه های خوبی مانند انتقال و احیا سی هزار مرجان در خلیج چابهار وجود دارد. سازمان شیلات ایران و موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور کارهای بسیار خوبی در خصوص تحقیق و اجرای پروژه های پایلت دارند که لازم است برنامه ریزی و از این دانش بهره بگیرند. برای توسعه، احیا و بهره برداری کاشت و پرورش جنگل های حرا که در تکثیر و پرورش آبزیان موثرند بهره برداری میشود.

نتیجتا این دانش و تکنیک بطور وضوح و تحقیقا میتواند در توسعه تکثیر و پرورش آبزیان بخصوص ماهیان دریایی موثر باشند و میتواند در ایران در توسعه مناطق محروم و اشتغال زایی و افزایش تولیدات آبزیان موثر باشند و میتوان با اطمینان به سرمایه گذاران و افراد علاقمندان، اتحادیه تعاونی و دیگر تشکل های صیادی بمنظور تولید و درآمد مناسب و نیز کاهش صید بی رویه و کاهش فشار به دریا پیشنهاد نمود.